

نقش زن در سبک زندگی خانوادگی^۱

نرگس هاشم زایی

چکیده

این مطالعه با هدف شناسایی نقش زن در سبک زندگی خانوادگی تنظیم گردیده و در صدد است به این سوال اساسی پاسخ داده شود که زن چه نقشی در سبک زندگی خانواده دارد؟ تحقیق از نوع تحقیق توصیفی و روش بکار رفته در این مطالعه اسنادی بوده است، داده ها متناسب با اهداف و سوالات تحقیق با استفاده از فیش جمع آوری و تحلیل داده ها از روش توصیفی استفاده شده است. از مهمترین نتایج این مطالعه عبارت است از اینکه خانواده به عنوان اولین کانون تجمع بشری و به عنوان جایگاهی برای تربیت و رشد بشر برای حضور در اجتماع می باشد. لذا در نظر دین اسلام هر یک از اعضا در مقابل یکدیگر باید وظایفی را رعایت کنند که در این بین نقش زن به عنوان پایه اصلی این کانون بسیار تاثیر گذار است زیرا با انجام وظایف خود چه به عنوان مادر، چه به عنوان همسر می تواند تاثیر بسزایی در سبک زندگی خانواده داشته باشد. لذا داشتن سبک زندگی متعادل باعث میشود یک خانواده آرمانی و اعتقادی که در آن همه افراد برای رسیدن به خواسته های خود و دیگر اعضای خانواده تلاش کنند ایجاد شود.

کلید واژه ها: زن، سبک زندگی، خانواده.

^۱ سال پنجم، سطح ۲، مدرسه علمیه الزهرا (س) آزادشهر ha.shem.za.ei1396@gmail.com

مقدمه

اسلام آخرین دینی است که خداوند به عنوان دین جامع و کامل برای تامین سعادت بشد برگزیده و به تمام ابعاد فردی و اجتماعی انسان در همه حوزه ها توجه دارد. و این برنامه جامع که سبک زندگی اسلامی را توسط را توسط صالحان و برگزیدگان خود در زمین ترویج داده است متون اصلی اسلام به طور مستقیم به تبیین نقش زنان بر ارزشگذاری سبک زندگی اسلامی پرداخته است. اگر زنان در مسیر صحیح الهی قرار گیرند و از وظایف و مسئولیت خود آگاهی کامل یابند با توانایی بالقوه ی خود می توانند خانواده و جامعه را از انحرافات اخلاقی و عقیدتی نجات دهند. اسلام زن رامانند مرد برخوردار از روح کامل انسانی و اراده و اختیاری می داند و او را در مسیر تکامل که هدف خلقت است می بیند و در ضمن این ارزشگذاری تکالیفی را نیز برای او در روابط خانوادگی و اجتماعی معین نموده است. این عنصر احساس و محبت به عنوان یکی از پایه های اصلی خانواده در برابر دیگر اعضا وظایفی را بردوش دارد که این وظایف او را در چند جایگاه مختلف با کارکرد های مختلف قرار می دهد. که از بین آنها مادری و تربیت فرزند جایگاهی بس والا دارد، زن و مادر به عنوان مهمترین عنصر تربیتی در خانواده نقش سازنده ای در شکلگیری تربیتی دارد. با توجه به اهمیت خانواده و تاثیر زن به عنوان رکن رکن آن در این بین بیان وظایف زن در قبال دیگر اعضا و نیز تاثیر روش و سبک او بر چگونگی اندیشه و فعل دیگر اعضا می تواند به زنان در انجام بهتر این مسئولیت و انتقال هر چه بهتر فرهنگ ناب اسلامی کمک کند. این تحقیق به منظور آشنایی با نقش زن و تاثیر او در سبک زندگی خانوادگی و با بررسی تعالیم اسلامی و آثار و منابع معتبر مورد بررسی قرار می گیرد.

خانواده یکی از مهمترین نظام های اولیه جامعه بشری که وظایفی را بر عهده هر یک از اعضای خود نهاده که با انجام وظایف و الگو سازی مناسب باعث جامعه ای شکوفاتر و بهتر می شود و زن به عنوان یکی از پایه های اصلی آن که نقش تربیت اعضا را برعهده دارد می تواند زمینه ساز جامعه و اجتماعی متعالی باشد بنابراین سیره و سبک او در خانواده از اهمیت ویژه ای برخوردار است.

کتاب های بسیاری در مورد شخصیت زن و معرفی نظام خانواده نگاشته شده اما پیرامون الگو سازی و سبک زندگی و تاثیر آن در خانواده کتاب مستقلی نگاشته نشده است.

تشکری (۱۳۸۱) در تالیفی به عنوان زن در نگاه روشنفکران به شناخت مسائل زنان از دریچه نگاه روشنفکران، به ویژه از منظر روشنفکران دینی ایران پرداخته است.

محمد تقی (۱۳۸۹) در تالیفی به عنوان سبک زندگی توحیدی و موفقیت الهی به مسائل سبک زندگی و تکنیک های موفقیت بار و رویکرد های شناختی، جامعه شناسی و الهیاتی نگاشته شده است. آنچه در این کتاب مورد نظر است رویکرد دینی و قرآنی است.

سبحانی(۱۳۹۰) در تالیفی به عنوان الگوی جامع شخصیت زن مسلمان به تبیین الگوی جامع شخصیت زن از دیدگاه اسلام و جایگاه نظری آن مورد بحث و بررسی قرار داده است.

مفهوم شناسی

زن در لغت به معنای نقیض مرد، مطلق فردی از افراد اناث خواه منکوحه باشد و خواه غیر منکوحه . مادینه انسان^۱ بشر ماده، امراءه مقابل رجل و نساء زنان و بانوان^۲ زن در اصطلاح موجودی مختار و دارای هوش و آگاهی و آگاهی است، موجودی که خداوند متعال او را آفرید تا نیمی از بار رسالت انسانیت را به دوش گیرد. پس اگر او خواهان انجام رسالت خود در پی سعادت است باید از قوانینی که اسلام برای او در نظر گرفته مطلع باشد تا در عمل دچار افراط و تفریط نشود و حد اعتدال را در پیش گیرد.^۳

امام خمینی(ره) درباره مقام زن معتقد است: □ تمام هویت های کمالی که در انسان مطرح است در زن مطرح است. زن انسان است، آن هم یک انسان بزرگ، زن مربی جامعه است و مربی انسان ها زن است. سعادت و شقاوت کشور ها بسته به وجود زن است. زن با تربیت صحیح خودش جامعه را آباد می کند، مبدا همه سعادت از دامن زن بلند می شود، زن مبدا همه سعادت ها باید باشد.^۴

سبک زندگی در لغت به معنای روش و شیوه خاص زیستن می باشد.^۵ سبک زندگی عیار و شیوه زندگی استاندارد را بنیاد می گذارد و تعریف می کند. استاندارد های زندگی قانون نیستند اما این استاندارد ها را ترویج می کنند. و استاندارد های زندگی سیال اند، زیرا در رنج کمتر و لذت بیشتر، تنوع یک اصل است، ممکن است آدم های همیشه از یک چیز لذت نبرند. استاندارد هایی را که محصور عقل بشر است و اصطلاحاً کیفیت و چگونگی زیست و چپستی زیستن؛ یعنی اینکه زندگی یعنی چه و چه طور باید زندگی کردن را تعریف می کند، سبک زندگی می نامند.^۶

خانواده در لغت به خاندان و خیل خانه یا اهل بیت گفته می شود.^۷ ازدواج سنگ بنای خانوادگی است و رابطه ایست بر مبنای اصول مذهبی، قانونی، یا قراردادی که بین زن و مرد برای مدتی بسته می شود.^۸ انسانها گرچه

۱. دهخدا، فرهنگ لغت، ج: ۱، چ: اول، ص: ۴۰۶.

۲. سیاح، لغت نامه یا فرهنگ بزرگ جامع نوین سیاح، ج: ۱، ص: ۲۰۲۱.

۳. سیمای زن در کلام امام خمینی (ره)، ص: ۲۰۷.

۴. موسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (ره) با همکاری مرکز مطالعات و تحقیقات فرهنگی وزارت فرهنگ بنیاد اسلامی، جایگاه زن در اندیشه امام خمینی(ره)، ص: ۵۷.

۵. معین، ج: ۱، لغت نامه، ص: ۳۳۰۷.

۶. کوشکی، سبک زندگی به روایت انقلاب اسلامی، چ: دوم، ص: ۱۵.

۷. معین، همان کتاب، ص: ۱۰۰۰.

۸. فرجاد، آسیب شناسی اجتماعی خانواده و طلاق، چ: ۱، ص: ۳۲.

واحد‌های جدا از هم اند، اما عوامل مختلفی از این آحاد مجموعه پدید می‌آورد و آنان را به شکل‌های مختلفی با هم و مرتبط با یکدیگر می‌سازد. خانواده یکی از این مجموعه هاست و از مقدس‌ترین نهاد های اجتماعی و پیوند دهنده افراد به شمار می‌آید آنچه افراد را وادار می‌سازد که باهم زندگی مشترک و جمعی داشته باشند و درواقع، زیر ساخت پدید آمدن این گونه نهادها نیاز متقابل آنان است، چه در مسایل فکری و حل مشکلات اجتماعی خود، چه در مسایل و زمینه های اقتصادی و اشتغال و معیشت، و چه از نظر روحی و عاطفی و عزیزی.^۱

مفهوم سبک زندگی

«سبک زندگی» واژه ای است که از ترکیب دو واژه «سبک» و «زندگی» با دوبار معنایی متفاوت تشکیل شده است. ممکن است منظور از سبک زندگی موارد زیر باشد.^۲

(۱) روش خاصی از زندگی یک شخص یا گروه. این تعریف بیشتر توضیح واژه سبک زندگی است.

(۲) شیوه زندگی یا سبک زیستن که منعکس کننده گرایش و ارزش های یک فرد یا گروه است. عادات، نگرش ها، سلیقه ها، معیار های اخلاقی، سطح اقتصادی و.... که با هم طرز زندگی کردن فرد یا گروهی را می‌سازد. این تعریف همان معنای اصطلاحی است که امروزه در ادبیات علوم انسانی و اجتماعی رواج یافته است.^۳

تعریفی که از سبک زندگی ارائه می‌شود بر حسب نگاهی که با انسان وجود دارد، متفاوت خواهد بود. و نوع نگاه به انسان نیز خود در درجه اول منبعث از نوع نگاه و جهان بینی است که مکتب و آیین مسلط در جامعه ارائه می‌دهد و در درجه دوم ناشی از شناختی است که خود انسان از کارکرد ها، ویژگی، شاخص ها، فلسفه (وجودی) و اهداف خویش از مبحث سبک زندگی انتظار دارد.^۴

مسلم است که دغدغه متفکران ارائه تعریفی منسجم و مشخص از مفهوم سبک زندگی است. تعریف سبک زندگی به نسبت موضوعی که مورد مطالعه قرار می‌گیرد، متفاوت خواهد بود و گروهی دیگر معتقدند کسی حق ندارد مشخص کند که باید چه تعریفی از یک مفهوم داشت و فرد میتواند با توجه به یافته های خود از تعریفی که ارائه کرده است دفاع کند.^۵

۱. محدثی، الفبای زندگی، ج: ۱، ص: ۱۱.

۲. رشید پور، مبانی اخلاق اسلامی، ج: اول، ص: ۲۳۶.

۳. محمد ری شهری، میزان الحکمه، ج: ۳، ص: ۳۱۷.

۴. ابن فارس، معجم مقاییس اللغة، ج: ۳، ص: ۱، ص: ۱۵۹.

۵. مصباح یزدی، اخلاق در قرآن، ج: ۱، ص: ۱۳۱.

سبک زندگی امری است که اگر داشته باشید و ترویجش کنید، وقتی که رایج شد عرف می شود. بعد از آن به هنجار و سپس به قانون تبدیل می شود، آن وقت هر کس خواست خلافش عمل و حرکت کند، می شود خلاف قانون، هنجار و عرف، در چنین شرایطی وجه غالب می شود.^۱

۱. سبک زندگی اسلامی

قرآن در مورد سبک زندگی تعابیری دارد از جمله می فرماید که «بعث فیهم»^۲ یعنی پیامبری در میان مردم یا از آنها «بعث فیهم» «الذی بعث فی الامیین»^۳ در این آیات تاکید بر این است که پیامبر (ص) در میان مردم مبعوث شده است؛ یعنی پیامبر به معنای مصداق بیرونی دین و اسطوره دین و دین مجسم در میان جامعه است «منهم» یعنی اینکه پیامبر (ص) در زندگی شناور است و یعنی دین برای زندگی است. اسلام یعنی دین زندگی، دین در زندگی.^۴

سبک زندگی اسلامی بر پایه آخرت و اصالت آن است و در آموزه جهان بینی الهی همواره به انسان تذکر داده می شود که این دنیا پایدار نیست و فلسفه خلقت و ایجاد این جهان مادی، تهیه توشه برای دنیای باقی است.

امیر المومنین (ع) می فرمایند (بندگان خدا بکوشید تا از چند روزه دنیا برای آخرت که دوره اش دراز و طولانی است، توشه بگیرید، زیرا دنیا سرای عمل است و آخرت سرای بقاء و پاداش).^۵

جهان بینی الهی محور و اساس زندگی سعادت مند در دنیا و آخرت را یاد خدا میداند. و یاد خدا بودن در تمام لحظات زندگی، ضامن سعادت دنیوی و اخروی فرد می باشد. زیرا یاد خدا باعث می شود اعمال و رفتار فردی و اجتماعی رنگ خدایی بگیرد.^۶

اسلام یعنی سبک زندگی که خدا می پسندد و بستر این زندگی یک بستر طبیعی است؛ یعنی انسانها موجودات طبیعی هستند به همین جهت بخش زیادی از حجم متون دین مربوط به خوردن و چگونه خوردن، آشامیدن، چگونه آشامیدن اختصاص یافته است. در دین حجم زیادی از گفتارها، آیات قرآن، احادیث اختصاص به بحث پوشیدنی ها چگونه پوشیدنی ها، چگونه رابطه داشتن با سایرین است، معاملات است، یعنی اگر ابواب فقه، اخلاق، و حتی اعتقادات را بررسی کنیم می بینیم بخش اعظمی از آنها در بستر طبیعت انسان شکل گرفته اند.

۱. کوشکی، همان، ص: ۱۹.

۲. آل عمران: ۱۶۴.

۳. جمعه: ۲.

۴. کوشکی، همان، ص: ۳۹.

۵. معصومی اصل، طراوت زیستن در پرتو راهبر، ص: ۲۰.

۶. فولاد فی، رابطه ی بین سبک زندگی و اختلالات روانشناختی، ص: ۱۸ تا ۱۹.

تمایز حقوق زن و مرد به تفاوت نوع آفرینش و تفاوت نیاز های زیستی آن ها بر می گردد. اسلام را می توان اصلی ترین حامی و مدافع حقوق زنان به شمار آورد . زیرا نه تنها حقوق زن در اسلام نادیده گرفته نشده بلکه در تمامی احکام و دستورات آن ظرافت روح و جسم زن در نظر گرفته شده است.

ان چه در سبک زندگی باید به آن اهمیت داده شود نقش هایی است که زن در فرآیند دست یابی به تمدن بایستی بر عهده بگیرد. اشتغال بانوان باید و نباید هایی دارد. آسیب نرساندن به نقش های اصیل زن ، یعنی مادری، همسری، و بحث رعایت حریم محرم و نامحرم و پرهیز از اختلاط، شروط اساسی است برای اشتغال زنان.^۱

د: نقش فرزند پروری زن در خانواده

فرزند یا فرزند پروری خانواده ، نقش تعیین کننده ای در فرایند زندگی دنیوی و سر نوشت حیات جاودانه ایشان دارند. به بیان دیگر فرزندان و والدین تاثیر متقابل و نقش کاملاً محسوس و غیر قابل انکاری در سلامت نفس و عاقبت بخیری و رستگاری یکدیگر در محضر عدل الهی دارند.

فرزند پروری را در یک جمله این گونه می توان تعریف کرد: فرآیند پرورش فرزند با آگاهی به تمامی ابعاد سلامت، رشد جسمی، شخصیتی، ذهنی، هیجانی، عاطفی، اجتماعی از نوزادی تا بزرگسالی.^۲

مولی متقیان حضرت علی(ع) می فرمایند «کودک هفت سال تربیت می شود، هفت سال ادب می آموزد و هفت سال بع کار گرفته می شود.»

در سبک زندگی اسلامی، زن به عنوان محور اصلی تربیت کودک محسوب می شود، بهترین تبیین از جایگاه زن در اندیشه اسلامی را حضرت امام (ره) داشتند که فرمودند از دامن زن مرد به معراج می رود و معنایش این است که در تفکر اجتماعی اسلام زن پایه تشکیل خانواده و تربیت فرزندان برای هدف و مقصود جامعه اسلامی است، واقعاً اگر زن‌ها سازندگی لازم را داشته باشند و خود سازی روحی، روانی، اجتماعی و فکری داشته باشند و به خوبی فرزندان خود را به عنوان عضوی از جامعه پرورش دهند جامعه اسلامی را ساخته اند.

تربیت فرزندان سخت ترین کار، والا ترین مسئولیت و خطیر ترین وظیفه ی والدین است و به بیان کاملتر، تربیت صحیح، تکلیف شرعی و مسئولیت اجتماعی والدین و یکی از حقوق حقه فرزندان است.^۳

مادر مسئولیت های پرورش ویژه ای بر عهده دارد که مرد از آن محروم است خدای سبحان دست کم ،وظایف و راهنماییهایی به مدت سی ماه برای مادر مقرر نموده است که این سی ماه ،حدهقل دوران حمل ،شش ماه و

۱ مطهری، مجموعه آثار استاد(عدل الهی،ج:۱)، ص:۱۷۳.

۲ . مجلسی، بحار الانوار،ج:۱۰۰، ص:۶۵.

۳ . افروز، همان، ص:۱۲۵.

حداکثر آن نه ماه و دوران دوسال شیر خوارگی کودک است «والوالدات یرضعین او لادهن حولین کاملین»^۱ و مادران شیر می دهند فرزندانشان را دوسال کامل.

که در این مدت سی ماه کودک مستقیماً از او تغذیه می کند، مسئول حفظ دو نفر و دارای دو تکلیف است؛ یکی برای خود و دیگری برای کودک، هم در زمینه تغذیه جسمانی، هم در تغذیه روحانی، پدر باید اصل نطفه کودک را از غذای حلال تامین کند و پس از آن اگر حرامخوار شد ارتباط تنگاتنگی با پرورش کودک ندارد زیرا غذای پدر در جهاز گوارشی پدر هضم می شود، اما غذای مادر در دستگاه گوارشی او شیر می دهد و کودک از آن تغذیه می کند پس مادر موظف است که به کودک شیر حلال بدهد و خود نیز غذای حلال بخورد.^۲

حیثیت مادر بودن باید برای زن ثابت و پا برجا بماند و گرنه نسل خوبی بوجود نخواهد آمد. مادر در فرهنگ اسلامی باید مادر بودن خود را برای تربیت فرزند حفظ کند. زن برای تحول دادن فرزند پاک، مودب، باصلابت، خردمند باید خودش دارای وجودی پاک، و فکری سالم و اخلاق انسانی باشد.^۳

بهترین روش تربیت فرزند انسان، این است که در آغوش مادر و با استفاده از مهر و محبت او پرورش پیدا کند، زنانی که فرزندان خود را از چنین موهبتی محروم می کنند اشتباه می کنند؛ هم به ضرر فرزندانشان، هم به ضرر خودشان و هم به ضرر جامعه اقدام کرده اند. اسلام این را اجازه نمی دهد. یکی از وظایف مهم زن عبارت از این است که فرزند را با عواطف و تربیت صحیح، با دل دادن و رعایت و دقت آن چنان بار بیاورد که این موجود انسانی-چه دختر و چه پسر- وقتی که بزرگ شد از لحاظ روحی، یک انسان سالم بدون عقده بدون گرفتاری بدون احساس ذلت و بدون بد بختیها بار آمده باشد. عنصر اصلی تشکیل خانواده زن است نه مرد. بدون مرد ممکن است خانواده ای باشد. یعنی اگر فرض کنیم در خانواده ای مرد خانواده حضور نداشته باشد، یا از دنیا رفته باشد زن خانواده اگر عاقل و با تدبیر و خانه دار باشد، خانواده را حفظ می کند؛ اما اگر زن از خانواده ای گرفته شود، مرد نمی تواند خانواده را حفظ کند بنابراین، خانواده را زن حفظ می کند. علت این که اسلام این قدر به نقش زن در داخل خانواده اهمیت می دهد، همین است که زن اگر به خانواده پایبند شد، علاقه نشان داد، به تربیت فرزند اهمیت داد، به بچه های خود رسید، آن ها را شیر داد، آن ها را در آغوش خود بزرگ کرد، برای آنها آذوقه های فرهنگی-قصص، احکام، حکایت های قرآنی، ماجرا های آموزنده فراهم کرد و در هر فرصتی به فرزندان خود مثل غذای جسمانی چشاند، نسلها در آن جامعه بالنده و رشید خواهند شد.^۴

۱. بقره: ۲۳۳

۲. مهدوی کنی، همان، ص: ۱۳۶.

۳. انصاریان، همان، ص: ۴۴۳۴.

۴. محمدی، سبک زندگی و هویت اجتماعی، ص: ۲۵.

واین که زن بفهمد که اندیشه های او در کودک اثر می گذارد، مواظب خواهد بود که در اندیشه و بینش توحیدی عارفانه تر به سر برد و هر چه که توجهش به خدا بیشتر باشد و عمل کند، موفق تر است لذا قرآن کریم، مکرر نام زن و مادر را می برد.^۱

نتیجه

از دیدگاه قرآن، هدف از خلقت انسان، عبودیت خدا و تقرب به درگاه اوست. و در هریک از دو جنس آن ویژگی ها و خصوصیات قرار داده شده است جنس مذکر ویژگی جسمانی و روانی خاص خود را دارا است و جنس مونث نیز ویژگی جسمانی و روانی خاص خود را دارد. و اسلام بر اساس آموزه های خود ویژگی ها و خصوصیات را برای همسر گزینی بیان کرده تا با انتخاب درست همسر و شریک زندگی بتوان زندگی بهتری را تشکیل دهند و جمع بین این دو مجموعه را شکل می دهد که به عنوان سازمان انسان سازی شناخته می شود جایگاهی که در آن فرزند پرورش می یابد و می آموزد و در این میان زن بنا بر لطافت و مهر و عاطفه ای که در او نهاده شده جایگاه های دختر، خواهری، همسری و مادری را دارا خواهد بود که در این بین نقش و جایگاه مادری اهمیت فراوان دارد. پس از تشکیل پیوند زناشویی انتظار کار کردهایی از آن می رود کارکردهای که مهمترین و شاید هدف اصلی آن را می توان تربیت نسل آینده بیان کرد. خانواده در دین مبین اسلام اهمیت بسیار دارد به طوری که در برخی از احادیث بیان شده انسان با ازدواج و تشکیل خانواده نیمی از ایمان خود را بدست می آورد. در آموزه های اسلام برای هریک از دو طرف وظایفی در مقابل طرف دیگر در نظر گرفته شده تا حق کسی در این بین زیر پا نهاده نشود. امروزه در مورد سبک زندگی بحث های گوناگونی شده است و هر گروه و جمعی با توجه به نظر و دانش و اعتقاد خود آن را معنا کرده اند در جوامع غربی هم سبک زندگی به گونه ای معنا شده و یکی از کارهای غرب برای تخریب اعتقادات اسلامی تغییر سبک زندگی اسلامی است و با جابجایی برخی وظایف و تغییر در سیره و روش مسلمانان در زندگی به گونه ای سبک زندگی آنان را مورد هدف قرار داده اند ائمه اطهار (ع) بهترین الگو برای سبک زندگی اسلامی برای مسلمانان هستند که با تمسک به سیره و سبک آنان می توان از تخریب سبک زندگی اسلامی توسط دشمنان جلوگیری کرد. با توجه به این تحقیق که در مورد نقش زن در تحقق سبک زندگی اسلامی است ما نیز نقش او را مورد بررسی قرار داده ایم که نقش او در فرزند پروری و تاثیر او در افکار و اعتقادات فرزند چه در دوران نه ماه حاملگی چه در دوران شیر دهی و چه در دوران پس از آن و دیگر مراحل رشد فرزند بی تردید است و نیز نقش زن در همسر داری که اگر بر اساس آموزه ها و الگوهای اسلامی به وظایف همسر داری خود عمل کند بی شک در تحقق سبک زندگی اسلامی تاثیر شگرف خواهد داشت. و نیز نقش وی در خانه داری که چگونگی برخورد او با اعضا و مدیریت امور منزل تاثیر او را در این امر نمایان می کند.

۱. آثار قلمی مدارس علمیه خواهران، همان، ص: ۳۴.

منابع:

۱. قرآن کریم.
۲. آثار قلمی مدارس علمیه خواهران، زن از دیدگاه ادیان و مکاتب، قم، انتشارات نصایح، ۱۳۷۹.
۳. انصاریان، حسین، نظام خانواده در اسلام، قم، انتشارات ام ابیها، چ: ۷، ۱۳۷۷.
۴. ابن فارس، احمد، معجم مقاییس الغه، ج: ۳، چ: ۱، ذیل لغت □ و کل □، ۱۴۱۴.
۵. افروز، غلامعلی، همسران برتر، تهران، انجمن اولیا و مربیان تهران، چ: ۱۲، ۱۳۹۴.
۶. باقری فر، علی، پژوهش در داستانهای قرآن کریم، تهران، انتشارات وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، چ: ۱، ۱۳۸۱.
۷. تقوی دامغانی، سید رضا، چهل چشمه معرفت، تهران، نشر نخسپیل، چ: ۴، ۱۳۸۳.
۸. جلالی پور، حمید رضا، نظریه های متاخر جامعه شناسی، تهران، بی تا
۹. جوادی آملی، زن در آینه جلال و جمال، قم، مرکز نشر اسراء، چ: ۲۳، ۱۳۸۳.
۱۰. حر عاملی، محمد حسن، وسائل الشیعه، قم، موسسه آل البیت، چ: ۱، ج: ۲، ۱۴۰۹.
۱۱. حسن پور، مرتضی و دیگران، سبک زندگی قرآنی، موسسه فرهنگی هنری باور، چ: ۱، ۱۳۹۵.
۱۲. دهخدا، علی اکبر، فرهنگ لغت، ج: ۲، چ: ۲، تهران، انتشارات دانشگاه تهران، ۱۳۹۰.
۱۳. رشید پور، مجید، مبانی اخلاق اسلامی، چ: ۱، قم، انتشارات هجرت، ۱۳۷۴.
۱۴. ری شهری، محمد مهدی، میزان الحکمه، ج: ۳، قم، مکتب الاعلام الاسلامی، ۱۴۰۴ ق.
۱۵. سیاح، احمد، لغت نامه یا فرهنگ بزرگ جامع نوین سیاح، ج: ۱، انتشارات اسلام، ۱۳۷۷.
۱۶. سیمای زن در کلام امام خمینی (ره)، تهران، وزارت فرهنگ و ارشاد، ۱۳۸۹.
۱۷. سالاری فر، محمد رضا، درآمدی بر نظام خانواده در اسلام، چ: ۸، قم، نشر هاجر، ۱۳۸۸.
۱۸. عسکری پور، مریم، سبک زندگی مدرن و افزایش آمار طلاق، تهران، نشر برهان، ۱۳۸۵.
۱۹. فرجاد، محمد حسین، آسیب شناسی اجتماعی خانواده و طلاق، چ: ۱، بی جا، انتشارات منصوری، ۱۳۷۲.
۲۰. فولاد فی، راضیه، رابطه ای بین سبک زندگی و اختلافات روانشناختی، دوره متوسطه، دوره: ۲، شماره ۱،

۲۱. کوشکی، محمد صادق، سبک زندگی به روایت انقلاب اسلامی، چ: ۲، قم، دفتر نشر معارف، ۱۳۹۲.
۲۲. گودرزی، حسین، انسان شناسی، چ: ۱، تهران، فصل نو، ۱۳۸۶.
۲۳. موسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (ره)، صحیفه نور، تهران، ۱۳۹۳.
۲۴. محدثی، جواد، الفبای زندگی، چ: ۲، قم، انتشارات موسسه بوستان کتاب، ۱۳۸۲.
۲۵. معصومی اصل، منصوره، طراوت زیستن در پرتو راهبر، تهران، انتشارات آموزش و پرورش بو علی، ۱۳۹۶.
۲۶. مجتبی نائینی، سید مهدی، فرهنگ اصطلاحات کار و تامین اجتماعی، چ: ۱، تهران، موسسه کار و تامین اجتماعی، ۱۳۷۲.
۲۷. مقدس پور، صدیقه، نقش زن در خانواده از دیدگاه قرآن، تهران، مجله شمیم یاس، ۱۳۸۴.
۲۸. مهدوی کنی، محمد سعید، مفهوم سبک زندگی و گستره آن در علوم اجتماعی دانشگاه تهران، ۱۳۸۶.
۲۹. مطهری، مرتضی، مجموعه آثار استاد (عدل الهی ج: ۱) تهران، نشر صدرا، ۱۳۸۳.
۳۰. محمدی، ستار، سبک زندگی و هویت اجتماعی، تهران، دانشکده علوم اجتماعی، ۱۳۸۸.
۳۱. موسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (ره) با همکاری مرکز مطالعات و تحقیقات فرهنگی وزارت فرهنگ بنیاد اسلامی، جایگاه زن در اندیشه امام خمینی (ره)، ۱۳۷۴.
۳۲. مجموعه دیدگاههای مقام معظم رهبری پیرامون زن، زن ریحانه آفرینش، قم، دارالهدی، ۱۳۸۵.
۳۳. معین، محمد، لغت نامه، ج: ۲، چ: ۱، تهران، انتشارات ثامن، ۱۳۸۵.
۳۴. مجلسی، محمد باقر، بحار الانوار، ج: ۱۰۰، بیروت، لبنان، موسسه تاریخ عربی، ۱۳۰۴.